

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/75/2022
Identifikačné číslo spisu:	6120253477
Dátum vydania rozhodnutia:	20.07.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Nora Halmová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:6120253477.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ B. Y., bývajúceho v K. K., K. XX, zastúpeného JUDr. Bohumilom Novákom, advokátom, so sídlom v Banskej Bystrici, Horná 27, 2/ Q. Y., rod. Y., bývajúcej v K. K., I. XXX, 3/ Z. Y., bývajúcej v K. K., C. X, 4/ Q. A., rod. Y., bývajúcej v K. K., W. X, zastúpenej žalobcom 1/, proti žalovaným 1/ T. O. O., bývajúcemu v K. K. X, I. XX, zastúpenému JUDr. Ivan Spišiak - advokát s.r.o., so sídlom v Banskej Bystrici, Nad plážou 7, 2/ B. O., rod. O., bývajúcej v K. K. X, O.Í. R. XX, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 13C/16/2020, o dovolaní žalobcu 1/ proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 6. októbra 2021, č. k. 15Co/56/2021-191, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 6. októbra 2021 č. k. 15Co/56/2021-191 z r u š u j e a vec v r a c i a Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 30. marca 2021, č. k. 13C/16/2020-154 určil, že podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľnosti pozemku parcely registra „C“, parc. č. XX/X okres K. K., obec K. K., katastrálne územie Š., zastavané plochy a nádvoria o výmere 90 m², určeného na základe geometrického plánu č. 37 553 674-67/2019, vypracovaného T. O. E. dňa 23. septembra 2019, úradne overeného T. L. R. dňa 8. októbra 2019, doteraz vedeného v registri „E“ ako parc.č. XX, sú žalobcovia 1/, 2/, 3/ a 4/, každý vo veľkosti spoluvlastníckeho podielu po 1/4-ine. O trovách konania rozhodol tak, že žalovanému 1/ uložil povinnosť nahradiť žalobcom 1/, 2/, 3/ a 4/ náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Vlastníctvo spornej nehnuteľnosti prisúdil žalobcom titulom vydržania s poukazom na ustanovenie § 134 ods. 1 a 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“). Zároveň uviedol, že žalovaný 1/ a 2/ voči skutkovým tvrdeniam, ktoré žalobcovia 1/ až 4/ preukazovali aj listinnými dôkazmi, nič nenamietali, s návrhom vyjadrili súhlas a súd tak nemal pochybnosti o tom, že nárok žalobcov bol odôvodnený. Žalobcovia dobromyseľne užívali nehnuteľnosť tak, že im vlastnícke právo k nej patrí, pričom vychádzali z oprávnenej držby od svojej právnej predchodkyne, matky, ktorá zomrela v roku 1993. O trovách konania rozhodol súd v zmysle § 255 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) tak, že nárok na náhradu trov konania žalobcom 1/ až 4/ priznal len

od žalovaného 1/ z dôvodu, že tento s mimosúdnyim usporiadaním spornej záležitosti v čase pred podaním žaloby nesúhlasil a žalobcovia tak boli nútení podať žalobu na súd s tým, že žalovaná 2/ pre spor nedala dôvod, keďže už v čase pred podaním žaloby s ním vyjadrila súhlas. Pokiaľ sa žalobcovia 1/ až 4/ domáhali nároku na náhradu trov konania voči žalovanému 1/, ich nárok považoval okresný súd za oprávnený, pretože žalobcovia boli v konaní v plnom rozsahu úspešní a žalovaný 1/ úspešný nebol.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalovaného 1/ uznesením zo 6. októbra 2021 sp. zn. 15Co/56/2021 rozsudok okresného súdu vo výroku o povinnosti žalovaného 1/ nahradiť žalobcom 1/, 2/, 3/, 4/ náhradu trov nepriznal a tiež žalovanému 1/ náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Odvolací súd vo svojom rozhodnutí uviedol, že povinnosťou žalobcov v rámci predžalobného návrhu mimosúdnej dohody bolo aj uviesť, aká mala byť konkrétna forma resp. náležitosti mimosúdnej dohody, pretože bolo zrejmé, že bezodplatný alebo odplatný prevod by neprichádzal do úvahy z dôvodu popretia oprávnenej držby žalobcami, a oprava chyby v katastrálnom operáte nespadá pod možnosti taxatívne uvedené v § 59 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon). Žalobcovia tak nemali inú možnosť, než domôcť sa svojho vlastníckeho práva podaním žaloby na súd. V priebehu súdneho konania prebehli mimosúdne rokovania medzi žalobcami a žalovaným 1/ prostredníctvom ich právnych zástupcov a z vyjadrenia žalovaného 1/ k žalobe o určenie vlastníckeho práva z 25. januára 2021 vyplývalo, že na základe dodania požadovaných dokladov a mimosúdneho rokovania uznal vlastnícke právo žalobcov a súhlasil s tým, aby súd rozhodol vo vzťahu k vlastníctvu v zmysle žalobného návrhu (petitu) žalobcov. Už v tomto podaní žalovaný 1/ poukázal na to, že vznik platného právneho stavu nezavinil, tento právny stav platil nepretržite v jeho nezmenenej forme viac ako 30 rokov a žalovaný 1/ až do času podania žaloby samotnej nemal objektívny dôvod spochybňovať svoje spoluvlastnícke právo, nakoľko spoluvlastníkom sa stal na základe právoplatného dedičského konania. Súčasne poukázal na to, že nezavinil, že dôkaz predložený žalobcami bol nečitateľný a chýbala na ňom čitateľná doložka právoplatnosti ako aj skutočnosť, že znalecký posudok T.. M., na ktorý sa žaloba odvolávala a o predloženie ktorého žalovaný žiadal, mu nebol predložený vôbec. Žalovaný nezavinil vznik sporu, nakoľko určenia vlastníckeho práva sa žalobcovia mohli domôcť len súdnou cestou (a nie opravou chýb v katastri, ako to uvádzali v odôvodnení uplatnenia náhrady trov konania), ako aj z dôvodov, že žalobca po podaní žaloby nemal k dispozícii čitateľné dôkazy pripojené k žalobe (čo vyplývalo aj zo spisu), ako aj vzhľadom na zmenu jeho postoja v priebehu súdneho konania po oboznámení sa so všetkými dokladmi, bolo by nespravodlivé a veľmi tvrdé vo vzťahu k žalovanému 1/, aby znášal povinnosť náhrady trov konania žalobcom. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 a § 257 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca 1/ (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť a dôvodnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Namietal, že krajský súd nesprávne posúdil stav veci, čím odňal žalobcove právo podľa ustanovenia § 255 ods. 1 CSP na náhradu trov konania pri plnom úspechu vo veci. Týmto nesprávnym procesným postupom súd znemožnil, aby sa uskutočňoval jemu patriace procesné práva, a to v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Namietal, že žalovaný v súdnom spore nijakým spôsobom neprispel k jeho rýchlemu a hospodárskemu priebehu. V čase pred podaním žaloby si nárokoval vlastnícke právo a podmieňoval uznanie vlastníctva sporných nehnuteľností žalobcami tým, že tí mu umožnia rekonštrukciu stavby v jeho vlastníctve, ktorá bola na hranici sporného pozemku vo vlastníctve žalobcov. Po podaní žaloby od začiatku žalovaný 1/ namietal vlastnícke právo žalobcov, rovnako vyslovene namietal, že žalobcovia nemali naliehavý právny záujem, čo okresný súd musel posudzovať, a v plnom rozsahu dal za pravdu žalobcom. Krajský súd v napadnutom uznesení neposudzoval, čo spôsobilo nesprávne právne posúdenie, keď ustanovenie § 257 CSP nesprávne aplikoval, a tým nepriznal právo na náhradu trov konania pri plnom úspechu vo veci, čím bolo porušené právo na spravodlivý proces. Žalovaný 1/ mohol prispieť k rýchlemu súdnemu konaniu a to v prípade súhlasu s písomným uznaním reálneho stavu užívania sporných pozemkov. Tým sa mohol spor vyriešiť aj tak, že by súd schválil dohodu medzi stranami na základe písomného uznania žalovaného 1/, ako podklad pre zápis práv do katastra nehnuteľností. K možnostiam však nemohlo nikdy dôjsť, pretože žalovaný 1/ popieral vlastnícke právo žalobcov a odmietal sa dohodnúť na usporiadaní vzájomných vzťahov, neskôr si dával obštrukčné,

šikanózne a neprijateľné podmienky, ktoré s vecou nesúviseli. Uvedený postoj žalovaného 1/ bol preukázaný aj obsahom spisu, najmä jeho vyjadrením k žalobe. Postoj žalovaného 1/ bol preto prekážkou riešenia sporu inak ako prostredníctvom sporového konania na súde, v ktorom boli následne žalobcovia úspešní v rozsahu 100 %, a preto im bol priznaný nárok na úhrady ich trov konania, ktoré museli kvôli postoju žalovaného 1/ vo veci vynaložiť, a inak by ich vynaložiť nemuseli. Uvedené skutočnosti posudzoval okresný súd pri svojom rozhodovaní, ktorý neurčil povinnosť náhrady trov konania obom žalovaným, ale len žalovanému 1/ práve preto, že nesúhlasil s mimosúdny vyriešením veci ani pred podaním žaloby ani počas konania. Odvolací súd je viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní zároveň poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. októbra 2012 sp. zn. 5Cdo/68/2021. Krajský súd napadnutým rozhodnutím zasiahol do rozhodovacej autonómie okresného súdu, bez toho, že by vykonal alebo doplnil dokazovanie skutkového stavu už zisteného a posúdeného okresným súdom v prvostupňovom rozhodnutí. Krajský súd v napadnutom uznesení neuviedol v čom bol postup, prípadne odôvodnenie okresného súdu nelogické alebo nesprávne skutkovo, či právne vyhodnotené. Tým je rozhodnutie krajského súdu aj prekvapivé a neočakávané. Ďalej namietal, že krajský súd nevykonával žiadne dokazovanie pri rozhodovaní vychádzal len z tvrdení žalovaného 1/ v odvolaní. Žalobcov nikdy nevyzval na vyjadrenie sa k tvrdeniam žalovaného 1/ v jeho odvolaní, preto žalobca 1/ nemal možnosť brániť sa voči novým skutkovým záverom krajského súdu, čím krajský súd porušil aj právo na dvojinstančné konanie. Tým krajský súd svojim nesprávnym procesným postupom znemožnil uplatňovať práva v takej miere, že tým porušil právo na spravodlivý proces podľa § 240 písm. f/ CSP. Vzhľadom na uvedené navrhol, aby dovolací súd zrušil uznesenie krajského súdu a vec vrátil na ďalšie konanie a žalobcovi 1/ priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

4. Žalovaný 1/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že právny stav nezavinil a ani nijakým iným spôsobom za tento nemôže. Nesúhlasí, že prístup žalovaného 1/ k riešeniu veci samej nebol prínosom, nakoľko žalovaný 1/ prispel aktívne k riešeniu celej veci, a to aj napriek skutočnosti, že žalobca resp. jeho právni predchodcovia s riešením veci čakali viac ako tridsať päť rokov. Žalobca na jednej strane obviňuje žalovaného 1/ zo zodpovednosti za uvedený stav a nedostatočne rýchlej reakcie pri jej riešení a na strane druhej je zrejmé, že daný stav žalobca ani jeho právni predchodcovia neriešili viac ako tridsaťpäť rokov. Aktívnou účasťou žalovaného 1/ na riešení veci sa však celá vec ukončila v prospech žalobcu, ktorý v nadväznosti na uvedené nebol v najmenšom ohľade vďačný žalovanému 1/ za pomoc pri riešení nezrovnalosti, ktorú žalovaný 1/ nespôsobil, a na vyriešenie ktorej potreboval žalobca. Vzhľadom na uvedené navrhol aby dovolací súd dovolanie žalobcu 1/ zamietol podľa § 448 CSP ako nedôvodné a priznal žalovanému 1/ právo na náhradu trov dovolacieho konania.

5. Žalovaná 2/ sa k podanému dovolaniu vyjadrila.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako dovolací súd (ďalej len „dovolací súd“ resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v

tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP.).

10. Žalobca 1/ vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP namietal právne závery odvolacieho súdu, ktorý pri určení zavinenia trov konania vychádzal z nedostatočne zisteného skutkového stavu a žalobcu 1/ neupozornil na možnú aplikáciu ustanovenia § 257 CSP, a ani neumožnil sa vyjadriť k jeho možnej aplikácii.

11. Ustanovenie § 420 CSP zakotvuje prípustnosť dovolania v alternatíve buď proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, t. j. proti rozhodnutiu majúcejmu hmotnoprávny charakter, alebo proti rozhodnutiu, ktoré síce nemá charakter rozhodnutia o matérii konania, t. j. nejde síce o rozhodnutie vo veci samej, ale ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd o danej otázke rozhodovanie končí inak ako meritórnym (hmotnoprávnym) rozhodnutím vo veci samej.

12. Za rozhodnutie, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí, teda možno považovať rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol o odvolaní inak ako jeho vecným prejednaním (t. j. rozhodnutie o odmietnutí odvolania alebo o zastavení odvolacieho konania), rozhodnutie odvolacieho súdu o zastavení konania z dôvodu späťvzatia žaloby po rozhodnutí prvostupňového súdu a pred rozhodnutím odvolacieho súdu (§ 370 CSP) a uznesenie, ktorým odvolací súd potvrdil alebo zmenil prvostupňové uznesenie o otázke, ktorej vyriešenie sa týmto uznesením končí; spravidla pôjde o uznesenia odvolacieho súdu, ktorými rozhodol o odvolaní proti uzneseniam podľa § 357 CSP, ktoré síce možno v dovolacom konaní preskúmať z dôvodov zmatečnosti uvedených v § 420 CSP, avšak z dôvodov zásadnej právnej významnosti sú v zmysle § 421 ods. 2 CSP z prieskumu dovolacím súdom vylúčené.

13. Podľa § 357 písm. m/ CSP jedným z uznesení, proti ktorým je prípustné odvolanie a ktoré sú tak v danej ním riešenej otázke s konečnou platnosťou preskúmateľné v rámci odvolacieho konania, je aj uznesenie, ktorým prvostupňový súd rozhodol o nároku na náhradu a o výške trov konania, takže rozhodnutie odvolacieho súdu o tomto odvolaní je v otázke nároku na náhradu trov konania rozhodnutím konečným (ktorým sa konanie v tejto otázke nároku končí, pozn.), a teda ho možno v zmysle už uvedeného považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmatečnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí (viď I. ÚS 275/2018, in č. 74/2018 Zbierky nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky).

14. Ustanovenie § 420 písm. f/ CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením ich súdnej ochrany. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom dovolacom návrhu spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

15. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil chyby vymenovanej v tomto ustanovení, ale

rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

16. Prípustnosť dovolania podľa § 420 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o nároku na náhradu trov konania vo všeobecnosti však ani najvyšší súd neposudzuje jednotne, ako konštatoval ústavný súd v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 387/2019. V uznesení najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/60/2017 z 28. februára 2018 (R 73/2018) najvyšší súd vyslovil, že „uznesenie odvolacieho súdu o náhrade trov konania nie je rozhodnutím, ktorým sa konanie končí v zmysle ustanovenia § 420 CSP, i keď odvolací súd o náhrade trov konania rozhodol samostatným uznesením vydaným až po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej“, a z uvedeného dôvodu dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP ako procesne neprípustné. V uznesení sp. zn. 2Cdo/97/2017 z 31. mája 2018 najvyšší súd dospel k záveru, že dovolanie podľa § 420 písm. f/ CSP je nielen prípustné, ale tiež dôvodné, a z uvedeného dôvodu zrušil rozsudok odvolacieho súdu vo výroku o trovách odvolacieho konania a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie.

17. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou civilného sporového konania, a ako také spadá pod čl. 46 ods. 1 ústavy, prostredníctvom ktorého sa zaručuje každému základné právo na súdnu ochranu. Všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo strany sporu na súdnu ochranu. Či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy), určuje zákonná úprava náhrady trov konania obsiahnutá v Občianskom súdnom poriadku účinnom do 30. júna 2016 (§ 142 a nasl.), resp. v Civilnom sporovom poriadku účinnom od 1. júla 2016 (§ 255 a nasl.). Procesné predpisy, ktoré upravujú rozhodovanie o náhrade trov konania, preto treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu.

18. Trovy vynaložené účastníkom konania (sporovou stranou) v spore musia byť v príčinnej súvislosti s jeho procesným postojom k predmetu konania. Ich vynaložením sa musí sledovať procesné presadzovanie uplatneného nároku alebo procesná ochrana proti takému tvrdenému nároku. Účelnosť sa v zásade dá stotožniť s nevyhnutnosťou alebo právnou možnosťou vynaloženia trov spojených s ústavne zaručeným právom na právnu pomoc v zmysle čl. 47 ods. 2 ústavy a trovy právneho zastúpenia sa vo všeobecnosti za účelne vynaložené trovy považujú. Trovy potrebné na účelne vynaloženie alebo ochranu práva sa však nemôžu posudzovať ako celok, a to aj keď má účastník (sporová strana) nárok na náhradu trov konania, pretože mal vo veci plný úspech, každý úkon alebo každé platenie trov treba posudzovať samostatne; to platí aj pre trovy právnej služby (viď. II. ÚS 78/03, III. ÚS 481/2015, IV. ÚS 83/2018).

19. Každé rozhodnutie súdu, ktorým sporovej strane neprizná náhradu trov konania, musí byť zo svojej podstaty výnimočným rozhodnutím, prijatým na základe riadneho zváženia všetkých relevantných okolností konkrétneho prípadu a na základe prísne reštriktívneho výkladu § 257 CSP a v ňom obsiahnutej formulácie „dôvody hodné osobitného zreteľa“. Uvedená právna úprava priamo vychádza z predchádzajúcej právnej úpravy zakotvenej v § 150 OSP Ustanovenie § 257 CSP predstavuje odchýlku zo zásady zodpovednosti za výsledok (§ 255 CSP) aj zo zásady zodpovednosti za zavinenie (§ 256 ods. 1 CSP). Súd podľa neho nemusí zaviazat' neúspešnú stranu sporu nahradiť trovy konania úspešnej strane, resp. nemusí zaviazat' stranu, ktorá spôsobila vznik trov svojím zavinením, aby tieto trovy nahradila protistrane. Dôvody hodné osobitného zreteľa ani výnimočné okolnosti zákon neuvádza ani exemplifikatívne a výklad týchto podmienok ponecháva na súdnej praxi. To však neznamená, že tým vytvára priestor na celkom voľnú úvahu súdu. V zmysle dnes už ustálenej judikatúry (pozri k tomu napr. uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2MCdo/17/2009, sp. zn. 5Cdo/67/2010 či sp. zn. 3MCdo/46/2012) ustanovenie § 257 CSP nie je možné považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie (v zmysle svojvôle), ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, ku ktorým je potrebné pri stanovení povinnosti nahradiť trovy konania výnimočne prihliadnuť. Ustanovenie § 257 CSP preto nie je možné vykladať tak, že je naň možné prihliadnuť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania.

20. Podľa § 257 CSP súd výnimočne neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa. Citované zákonné ustanovenie predstavuje odchýlku zo zásady zodpovednosti za výsledok (§ 255 CSP) aj zo zásady zodpovednosti za zavinenie (§ 256 ods. 1 CSP). Súd podľa neho «nemusí zaviazať neúspešnú stranu sporu nahradiť trovy konania úspešnej strane, resp. nemusí zaviazať stranu, ktorá spôsobila vznik trov svojím zavinením, aby tieto trovy nahradila protistrane... Dôvody hodné osobitného zreteľa 9 ani výnimočne okolnosti zákon neuvádza ani exemplifikatívne. Výklad týchto podmienok ponecháva na súdnej praxi. To však neznamená, že tým vytvára priestor na celkom voľnú úvahu súdu. V zmysle dnes už ustálenej judikatúry (pozri k tomu napr. uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2MCdo/17/2009, sp. zn. 5Cdo/67/2010 či sp. zn. 3MCdo 46/2012) ustanovenie § 257 nie je možné považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie (v zmysle svojvôle), ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, ku ktorým je potrebné pri stanovení povinnosti nahradiť trovy konania výnimočne prihliadnuť. Ustanovenie § 257 preto nie je možné vykladať tak, že je naň možné prihliadnuť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania. Strane, ktorá mala vo veci úspech, nemožno nepriznať náhradu trov podľa výnimočného ustanovenia len na základe všeobecného záveru hodnotiaceho dopad rozhodnutia o určitom druhu nárokov... Nejde o automatické pravidlo, ktoré by sa uplatňovalo vo vzťahu k určitému typu konania (k tomu napr. nálezy Ústavného súdu ČR sp. zn. III. ÚS 292/07 či sp. zn. I. ÚS 303/12), ale ide o prvok individualizácie, nie ľubovôle zo strany súdu (pozri nález Ústavného súdu ČR sp. zn. III. ÚS 727/2000)... Hranice sudcovskej úvahy sú dané účelom právnej úpravy náhrady trov konania, ktorá jej nepriznanie úspešnému účastníkovi pripúšťa len ako výnimku zo všeobecného procesného princípu zodpovednosti za výsledok sporového konania (§ 255 ods. 1). Priamo z textu zákonného ustanovenia vyplýva, že súd by mal podľa neho rozhodovať iba vo výnimočných prípadoch... Zmyslom predmetného zákonného ustanovenia je, že ak súd zvolí postup podľa neho, nemôže žiadnej zo strán (ani úspešnej, ani neúspešnej) priznať náhradu trov konania. Napriek doslovnému zneniu ustanovenia § 257 nepriznanie sa môže týkať všetkých trov alebo len ich časti... Na účely moderácie nie je rozhodujúce, na základe akej zásady boli trovy uložené a ktorá strana ich má platiť; moderovať možno aj trovy zastaveného konania. Ak súd má v úmysle použiť moderačné právo alebo ak ho niektorá zo strán navrhne, musí súd umožniť protistrane, aby sa k tomu vyjadrila (k zámeru aj k dôkazom). Nie je možné, aby súd dospel k vnútornému presvedčeniu, že je potrebné aplikovať ustanovenie § 257 a strane, ktorá by inak trovy získala, to neoznámil a táto by sa to dozvedela až z rozhodnutia. Súd v prípade použitia ustanovenia § 257 je povinný „vytvoriť procesný priestor“ umožňujúci stranám sporu vyjadriť svoje stanovisko k prípadnému použitiu tohto ustanovenia [pozri k tomu rozsudok 10 ESLP Čepek proti Českej republike (sťažnosť č. 9815/10) ako aj nálezy Ústavného súdu ČR sp. zn. PL. ÚS 46/13 a sp. zn. I. ÚS 1593/15]. Strana má teda právo byť explicitne vyzvaná, aby včas k prípadnej aplikácii § 257 vyjadrila svoje stanovisko. Výrok rozhodnutia v prípade úplnej moderácie by mal znieť „stranám sa nárok na náhradu trov konania nepriznáva“ resp. „súd stranám nárok na náhradu trov konania nepriznáva“. Výrok, že „žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania“ už nemá v CSP oporu. Existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa musí súd vo svojom rozhodnutí riadne a presvedčivo odôvodniť, pretože v opačnom prípade by mohlo ísť o postup, ktorý by mohol mať znaky svojvôle. Nie je prípustné odôvodnenie obsahujúce iba odkaz na výpoveď účastníka konania bez toho, aby bolo možné z diel náhrady trov by napr. dostal odôvodnenia napadnutého rozsudku zistiť, z akých dôkazných prostriedkov súd čerpal svoje zistenia pre následný záver o odôvodnenosti aplikovať § 257. Aj podľa ustálenej súdnej praxe (pozri bližšie napr. nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 119/03 či uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/67/2010) výnimočnosť použitia ustanovenia 257, ako aj to, v čom súd videl, že išlo o prípad hodný osobitného zreteľa, musí byť náležite odôvodnené.» (Števček, M.; Ficová, S.; Baricová, J.; Mesiarkinová, S.; Bajánková, J.; Tomašovič, M.; a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016. s. 940 - 943). (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS 153/2018-28).

21. Dovolací súd zistil, že krajský súd dovolateľa k prípadnej aplikácii § 257 CSP explicitne nevyzval, a teda o podanom odvolaní rozhodol spôsobom, ktorý je arbitrárny, a tým ústavne nesúladiť, pretože nevytvoril procesný priestor umožňujúci dovolateľovi vyjadriť svoje stanovisko k prípadnému použitiu tohto ustanovenia.

22. Súd o aplikácii ustanovenia § 257 CSP rozhoduje ex offo, súd nikdy nemôže dospieť k vnútornému presvedčeniu o potrebe aplikovania ustanovenia § 257 CSP bez toho, aby strane, ktorá by inak trovy získala, tento svoj právny názor neoznámil ešte pred prijatím takéhoto rozhodnutia, pričom dotknutá sporová strana by sa o takomto právnom posúdení dozvedela až zo samotného rozhodnutia súdu.

23. Vzhľadom k zisteniu, že v konaní došlo k procesným vadám podľa § 420 písm. f/ CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne, Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie odvolacieho súdu uznesením zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP). S prihliadnutím na dôvod zrušenia napadnutého uznesenia odvolacieho súdu sa najvyšší súd nezaoberal ďalšími, v dovolaní namietanými vadami.

24. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštalácie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštalácie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.